

VEGYESEK.

Nagy-Szeben alapítása. Nagy-Szeben város alapítását állatregével köti össze a népmonda. Hameln városban 1284-ben mód nélkül elszaporodtak a patkányok, a város tanácsa díjat tűzött az elpusztításukra. Egy vasárnap reggel megjelent egy ifjú, furulyázni kezdett a piacon s minden patkány előbújt hallgatni őt; ekkor megindult a Weser folyó felé, a patkányok követték elbűvülő furulyáját s mind beleveszték a vízbe. A fősvény tanács megtagadta a jutalmat a könnyű munkáért. Jövő vasárnap ismét kiállott az ifjú a piacra furulyázni s ekkor a város minden gyermeke előjött s vakon követte a bűvös furulyát. Az ifjú a város mellett egy dombhoz vezette őket, megütötte varázssípjával s az barlangot tárt föl, mely elnyelte őt és a gyermekeket és utánok bezáródott. A föld alatt vezette a kicsinyek seregét s napvilágra Erdély földén hozta, hol azok a gyermekek megalapították Nagy-Szeben várost s a környező vidék szász községeit.

FEJTÖRŐ.

Földrajzi kérdés:

Hogy nevezik azon mezőt a gyalui havasokban, hol 1849 június 13-án ölték meg 200 honvédtársával Vasváry Pált a fanatikus oláh lázadók?

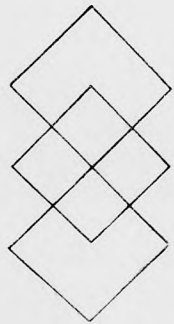
(Csizsár József.)

Vegyteni kérdés:

C₁₅ H₄₂ O₆. Minek a képlete ez? Tüdőbajoknál gyógyszerül is használják. Vízben alig, borszeszben jól oldódik.

Algebrai kérdés:

A 63 tagú társaságban háromszor annyi gyermek volt, mint nő és kétszer annyi nő, mint férfi. Hány férfi, nő és gyermek volt együtt? (Nerád Béla.)

Hogy lehet ezt a három kockkát egy vonással megrajzolni

(Tonelli Sándor.)

Képrejtvény.

Megfejtési határidő 1902 május 18.

FRANKLIN-TÁRSULAT NYOMDÁJA.

4. számban közölt fejtörő kérdések megfejtése:

Algebrai kérdés: A = 5625 kor., B = 11,250 kor., C = 22,500 kor. **Történelmi kérdés:** Az a nő Szentgyörgyi Czeczilia volt, férje pedig Rozgonyi István. **Irodalmi kérdés:** «A gyulafehérvári töredék», írta valószínűleg Watachai János 1300 körül. Felfedezte Varjú Elemér 1898-ban. **Képrejtvény:** Drága kincs a hit tűrni és remélni megtanít.

Helyesen fejtették meg: Gedeon Andor, Goldberger Ede, Gengely István, Kovács Lajos, Alszegehy Zsolt, Kászonyi Pál, Köpe István, Hoensch Gusztáv, Holczer Kálmán, Brandstein Alfréd, Hibay György, Faragó Andor, László Pál, Farnos Dezső, Szamek Sándor, Barts Ferencz, Véghelyi Gyula, Steiner Pál, Popper Sándor, Komlós István és Pál, Wenckheim E., Katscher Sándor, Köves János, Csulak Elemér, Géczy Géza, Glazsevszky Ádám, Paiss Mihály, Links Arthur, Karczag Jenő, Steiner Dezső, Galvanek Ede, Danielisz Jenő, Lőrincz Ferencz és Dezső, Dobránszky Ede, Taubinger Zoltán, Komlós György, Rosenthal Jenő, Laufer István, Havas Jenő, M. Majóczy Ervin, Wähl Rezső, Hideghéthy Miklós, Weinberger József, Tóth Kálmán, Grünfeld Elek, Simonovánszky Ödön, György Lajos, Spitz Emil, Baranyai Zoltán, Lamberger István, Balonyi Tibor, Rittich Jenő, Wettin István, Imreh Béla, Kende Dani és Margit, Hollaki Ferencz, Juraskó Jenő, Toch Vilmos, Deutsch Jenő, Deutsch Zoltán, Linhardt Alfréd, Lipsitz Ernő, Gálffy Sándor, Leopold Elemér, Knapp Leó, Vellez Ferencz, Déchy Iván, Kájerleber János, Décsy Sándor, Van der Venne Arnold, ifj. Mohai Lajos, ifj. Mikula Alajos, Pach Ferencz, Tóth József, Molnár Imre, Lakatos Ernő, ifj. Szarvady Lajos, Lovik Ernő, Mattyasovszky Lajos, Hofer Feri és Gyula, Hirschl Géza, Balonyi Tibor, Schleicher Ferencz, Auer Lajos, Novák Károly, Balassy Miklós, Freund Imre, Foltinek Aurél, Reiner Pál, Braun Géza, Hercz János, Prágyik Flóris, ifj. Apor István, Streit Béla, Hellmann Gyula és Lajos, Moldován Ferencz, Ligeti Károly, Schenk István, Neumann Antal és Mór, Köszter Arthur.

A kitűzött könyvjutalmat (Jakab Ödön: A két impostor vszk.) György Lajos főgimn. III. o. t., csiksomlyói előfizetők nyerte meg.

SZERKESZTŐI TELEFON.

«Gyorsíró.» A cikket polemikus hangja miatt nem közölhetjük. Azt a másikat is csak azért közöltük, mert a jubileum némileg időserűvé tette. Hogy ez az irány a lapunkban való közlés miatt ártson a másiknak: az főleg aggodalom. Mi a magunk részéről nem csatlakozunk egyik módszerhez sem. A legkívánatosabb az, hogy a magyar diákok szívesen tanulják ezt a nagyon hasznos mesterséget. — **D. I.** (Odessza). Mai számunkban megkapja sürgős kérdésére a választ. — **D. L.** (Ungvár). 1 kor. 60 fill — **G. A.** (Hosszúfalu). 1. Azokban a városokban, amelyekben postaigazgatóság van. 2. Eltart az év végéig. — **K. I.** (Zalaegerszeg). Jól mondották, az a kiadó a legjobb forrás ilyen szakmunkákra. Forduljon egy levelezőlapon a céghez s tudatni fogja az árakat, mi ilyesminek a legjobb akarat mellett sem járhatunk utána. — **D. I.** Mind a három verset megkaptuk és elolvastuk. Tartalmuk volna, de formailag nagyon gyöngék. Az írónak úgy látszik, nincsen sok érzéke a rithmus iránt. E nélkül pedig a költők csak félmunkát végeznek. — **Ködben.** Az ilyen hangulatos kép megírásához több erő, több szín és hangulat kell. — **K. M.** A «Tengerszem sikerültebb, mint a német tárcza után versbe szedett «Pogány». Előbbiben van hangulat, utóbbi zavaros. Formailag még mind a kettő döcögős. Idővel fog jobbat is írni. Ezeket még nem közölhetjük.

TANULÓK LAPJA

A nmélt. vallás- és közoktatási miniszterium által 1896. május 26-án kelt 26808. sz. alatt, Budapest székesfőváros tanácsa által 1895. augusztus hó 20-án 7376. szám alatt ajánlott középiskolai ifjusági hetilap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:	FELELŐS SZERKESZTŐ	SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
Negyed évre ... 2 kor. 40 fill.	GAAL MÓZES.	Budapest, IV. ker., Egyetem-utca 4. szám. Kéziratokat nem adunk vissza.
Fél évre... 4 kor. 80 fill.		
Egész évre... 9 kor. 60 fill.		
Megjelenik minden vasárnap.	Kiadja a Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet és könyvnyomda.	

A CLAUDIUSOK.

Eckstein Ernő regénye. Átdolgozta Gaal Mózes.

— Csak rajta! — gondolta magában Quintus... A zsákmány, remélem, ezúttal kisiklott a körmeitek közül.

Quintus a mulató társaságot a legnagyobb izgatottságban találta. Csoportokba verődve vitatkoztak, szörnyülködtek. Bizonytalanság, aggodalom, sőt félelem tükröződött vissza az arcokról. Csak Stephanusnak az arca volt nyugodt, rideg. A fűben egy atléta termetű ember vérző teste hevert. Jobb kezében kettétört kardot szorongatott, bal kezét kebelére szoritotta. Vér ömlött ki onnan. Öt-hat rabszolga állott a haldokló körül reszketve, Stephanus pedig megpróbálta, hogy a haldoklóból vallomást esikarjon ki. Embertelen, vad kísérlet volt.

Mintegy harmincz lépésnyire e szomorú csoporttól még négy halott gladiátor hevert a vérben. Irtózatos sebek tátongtak a hullákon.

Hol az imént az aranyhimzéssel áttört óriási sätormennyezet volt — most leirhatatlan rendetlenség, összevisszaság uralkodott. A diszletek össze-vissza tépve, félig elégve, szegek, kalapácsok, kötelek, ruhafoszlányok, mindennemű roncs hevert ott egy halomban.

Jó időbe került, míg Quintus az összefüggés nélkül való szavakból ki tudta hüvelyezni, hogy tulajdonképen mi történt. Lykoris duzzogott, hogy a legszebb látványossága csütörtököt mondott. Clodianus lármázott, szidta a nyomorult pribékeket, a kik a bajt előidéztek. Végre is Quintus karon fogta Norbanust, s türelmetlenül vallatta:

— Elmeséled már valahára, hogy mi történt itt, mialatt én a kertben sétáltam?

— Az idők jele. Róma olyan ma, mint a Vezúv. Minden szögletben felüti a fejét. Képzeld csak! Itt ülünk kényelmesen a kerti székekben és javában emésztjük a pompás vacsorát. No jó. A rögtönzött szinpad függőnye felgördül. Nagyszerű zene hallatszik. Egy skarlát ruhás himpellér kiáll, s jelenti, hogy valami igen érdekes darabot fognak játszani... egy bizonyos Eurymachus nevű gonosztevőt megölnék benne...

— Micsoda? — kérde Quintus ijedten.

— Szórol-szóra így történt: Eurymachust meg fogják ölni, a ki gazdája, Stephanus ellen főbenjáró vétket követett el, — tehát életével kell adóznia.

— Kivégzés — kerti látványosság gyanánt? —

Jupiterre mondom, ilyesmiről még nem hallottam.

— Nero óta nem is történt ilyesmi.

— Nos tovább!

— A ficzkó tovább fecsegett a szinpadon, hogy Lykoris Partheniustól, a császári főkamarástól kieszközölte az engedélyt e fura keretben való kivégzéshez. Előre is kegyes elbégését kéri a mélyen tisztelt közönségnek, ha a szereplő művészek nem mindenben felelnének meg a várakozásnak. — Ezt vartyogta a ficzkó, s azután kezdődött a komédia. — A mint tudod, Quintus, nekem az ilyen bohóc-mutatványok nincsenek nagyon nyemre. A dákok és germánok ellen száz csatában harcoltam. Az istenek reá a tanuim, hogy a hallálal szembe merek nézni, — de azt, hogy védtelen embert leszúrjanak a szemem láttára — ezt utálok; mindig a disznó-ölés jut az eszembe. Ha ilyesmit látok, szégyenlem magamtól magamat, mint egy kutya. Mit bánom én, ha a világ együttünek is tart, de úgy van.

— Tovább!... Tovább! — sürgette Quintus fokozódó izgatottsággal.

— Igaz, no! A komédia megkezdődött. Egy félig meztelen rabszolgát hurezolnak a színpadra. Virágfüzérrel ékesítették a fejét. Egyáltalában nem látszott félelmesnek. Ellenkezőleg. Nagyon csendesen viselkedett, pedig jól tudhatta, hogy milyen gonosz vége lesz reá nézve ennek a játéknak. Mindenféle sületlen, otromba tréfát üttek vele. Korbácsolták, rugdosták, arczul ütötték, mindezt rózsás újjú tánczó leányok cselekedték az úri közönség mulattatására. Mintegy tíz perczig tarthatott. Ekkor a színpad közepére felállított kereszthez a hóhérlegények létrát támasztottak, az elitelt rabszolgának a nyakába kötelet vetettek, készítették elé a szegeket és kalapácsokat — fel akarták a keresztre szegezni a két kezénél fogva — de ebben a pillanatban a színpad falai reesegeve-ropogva hullottak be, négy kormos arczú idegen rohant elő. Megragadták a halál-sápadt arczú Eurymachust és elezipelték. Mindez váratlanul, s roppant gyorsan történt. A színpadon ácsorgó rabszolgák mintegy megbabonázva, tétlenül nézték e jelenetet. Mi közönség pedig azt hittük, hogy ez is hozzá tartozik a komédiához. Kinek is jutott volna az eszébe, hogy erre sem Stephanus, sem Lykoris nem voltak elkészülve. A hóhérlegények üzőbe vették a rablókat, s még inkább az elrablott Eurymachust. De ime, az újkort egy óriási termetű gladiator elállotta. Kivont kardjával kezdte a hóhérlegényeket irgalmatlanul szabdalni. Rhodius, a kertész fia ketté hasított fejjel roskadt össze. A másodiknak is halálos hályog borult a szemére. A színpadok égni kezdtek. A rabszolgák ijedve hátráltak az óriás elől, s e zürzavarban az óriás lépésről-lépésre hátrál. A szilfa-sor elején neki veti hátát az egyik fa törzsének, s várja a szolgák hadát. A harmadikat is megöli, végre a negyedik mellébe dőfi a kardját . . . Megrendül, felemeli kardját, s utolsó csapása a negyedik szolgának is ketté hasítja fejét.

— Gyönyörű vége az öröm-lakomának! — jegyzé meg Quintus . . . S a vakmerő gladiator ott fekszik holtan . . .

— Még nem halt meg, csak haldoklik. Stephanus vallatja. A ficzkó makaesul hallgat. Stephanus forró vizet hozatott, hogy avval birja vallyomásra.

— Lehetetlen! — kiált fel Quintus megbotránkozva. A sebe halálos. Úgy küzdött, mint egy igazi hős!

Clodianus vonogatta a vállát.

— Az a Stephanus dolga. Ha a ficzkó nem akar vallani, nem árt egy kis forró vizet hívni segítségül.

Quintus homlokán harag sötétellett. Egyet gondolt s oda ment Stephanushoz. Épen abban a pillanatban hozta két rabszolga a forró vízzel telt üstet.

— Kinos és szomorú dolog! — jegyzé meg nyugodtan.

— Nagyon kinos — viszonzá Stephanus — majd meglátom feloldódik-e a nyelve.

Intett a rabszolgáknak, hogy fogjanak a munkához.

Quintus még közelebb lépett.

— Remélem, érdemes barátom — mondá még mindig nyugodt hangon, látszólag közömbösen — hogy csak meg akarod ijeszteni . . . A jó izlés nem engedheti meg — — —

Stephanuskissé elsápadt. A rabszolgák aggódva kérdően néztek reá. Ekkor érkeztek vissza holtra fáradtan a fegyveres szolgák, a kiket Stephanus Eurymachus után ugrasztott. Szakadt róluk az izzadság, alig pihegtek.

— Uram, — mondá az egyik szaggatott, fuldokló hangon — üres kézzel jöttünk.

— Azt látom — viszonzá Stephanus ridegen — koresmába tértetek be?

— Bocsáss meg uram — könyörgött a másik félig a kimerültségtől, félig a félelmében térdre roskadva — mint a vadász-kutyák úgy üldöztük, de nagy előnyben voltak.

Stephanus a földre szegezte szemét.

— A Patricziusi-uteza felől be volt zárva a kapu?

— Be volt zárva.

— Jól van. Majd beszélék úrnötökkel. Jaj nektek, ha nem mondottátok az igazat.

— Uram, — kezdé újra az, a ki először szólott — engedd meg, hogy valamit mondhassak magyarázatul. Annak daczára, hogy előnyben voltak, utól érhattük volna, ha véletlenül valami akadály . . .

A rabszolga félbeszakította szavait. Quintusra nézett. Quintus mosolygott s intett, hogy csak folytassa bátran.

— Ne félj, — biztatá — panaszolj be engem, ha ez rajtad segíthet. Valóban, jogod van hozzá.

A rabszolga elmesélte, hogy mi történt. Quintus feltartóztatta őket. Stephanus minden szónál sápadtabb lett, Quintus azonban nyugodtan, sőt megvetőleg nézett a császárné udvarmesterére.

— Igazat mond ez a szolga? — kérdé Stephanus, mikor a rabszolga elhallgatott.

— Miként értsem ezt a kérdést?

— Szórol-szóra úgy, a mint fölvettem. Sze-

— Szórol-szóra úgy, a mint fölvettem. Sze-

retném tudni, hogy a Claudiusok nemes véréből származó úr . . . le tud-e annyira ereszkedni, hogy egy gonosztevőnek szökését elősegítse?

— Azt nem mondtam — szólalt meg rémült hangon a rabszolga.

— Ne félj, ember, — nyugtatá meg Quintus a szegény teremtet. Te igazat mondtál, s ezért én minden pillanatban kezeskedem. Ha én Lykoris kertjében sétálgatok, hogy is juthatna eszembe arra gondolni, hogy éjjeli órában akadnak bizonyos emberek, a kik rabszolga-hajszát rendeznek. S ha sejtettem volna is, mi vagy ki kényszeríthet engem arra, hogy a bozóthoz lépjek, s útad adjak a rabszolgáknak?

— Nem! — mondá ereje végső megfeszítésével. — Nos hát, teljesüljön a végzés!

Ebben a pillanatban Quintus Claudius oda ment az üstöt kezökben tartó rabszolgákhoz.

— Elég volt a komédiából! — kiáltott fel indulatosan. Pusztuljatok innen tökfilkók. Én, Quintus Claudius parancsolom nektek!

— Én, Stephanus pedig azt parancsolom nektek úrnötök nevében, hogy maradjatok és engedelmesskedjétek! Rufus, Daedalus, rajta!

— Oldjuk meg rövidesen a gordiusi esomót, mint Sándor — kiáltá Quintus gúnyosan. Ezt mondván, egyet rugott az üstön, az felfordult, s a forró víz végig ömlött a földön.

TELEPY KÁROLY: A Balaton a fonyódi partról.

— Az udvariasság és a közjóra való tekintet — viszonzá nyersen Stephanus. Most már mindegy. A mi megtörtént, azon változtatni nem lehet. Annál sürgősebb kihasználnunk azt, a mi még kezeink között van.

Igy szólott s egy lépéssel közeledett a vértócsából nehezen felemelkedő haldoklóhoz, a ki vadul körülnézett.

— Néma kutya! — riad rá zord haraggal, rekedten, — majd megpuhítlak! Nézd az üstöt! Még egyszer és utoljára kérdezem tőled: Ki vagy? Kik a czinkostársaid?

A haldokló hörgött, keble hevesebben zihált.

— Felelsz? — ordítá Stephanus bösz haraggal.

A haldokló ajkáról most lebbent el az első szó:

— Ez erőszak! — pattant fel Stephanus, s kezét akaratlanul fölemelte.

— A józan ész erőszakossága a dűrvaság és izléstelenség ellen — vágott vissza Quintus méltó felháborodással. Azt tanácsolom neked, szabados, jobb lesz az öklöd az övedbe dugnod, vagy pénzes szekrényedben kotorász vele! Különben Quintus Claudius abba a kényszerhelyzetbe sodornád, hogy kezedet egy kissé erősebben megszorítsa, hogysen kívánatos volna neked!

A szabados szó hallatára Stephanusnak holtalovány lön az arca. Szemét behúnyta; meg-ingott. Sovány újjai reszkettek, mintha töre után nyúlt volna. Aztán csaknem emberfeletti erővel leküzdötte felindulását, tompa hangon így szólott:

— Nem értem, hogy mit mondasz; azért nem

válaszolok neked. A rabszolgák fáradozását czéltalanná tetted. Rajta, töltsétek meg újra az üstöt!

— Késő már! — mondá Quintus. — Áldozatot kisiklott karmaid közül.

— Meghalt! — kiálták a rabszolgák.

Stephanus érthetetlen szavakat dörmögött. Aztán megparancsolta, hogy a hullát vigyék el onnan.

— Antinous — mondá egyik rabszolgájának — gondod legyen rá, hogy holnap a város magistratusa mindent a legpontosabban megtudjon arról, a mi itt éjjel történt. Ha Eurymachust élve kézrekerited, százezer sestercius üti a markodat. Ott jön Lykoris a városi őrséggel. Beszélj velök. Mondj el mindent; ajánld fel a pénzt.

— Parancsod szerint fog történni.

— Fáradt vagyok, haza megyek . . . Tíz percz mulva várlak . . .

— Öt percz mulva ott leszek.

Lykoris vendégei kevéssel utóbb, mintha épen-séggel nem történt volna semmi, tovább mulattak. Fuvola lágy hangja szólott . . . s az égen millió meg millió csillag ragyogott . . .

VII.

Az adott szó.

A Sabin-hegyeken jóval túl már virradt, mikor Quintus klienseivel és rabszolgáival kilépett a házból. Clodianus és Martialis a költő is hozzácsatlakoztak. Clodianusnak is egy esomó kliense, szolgája, fegyveres vitéze volt, Martialist csak a szolgája kísérte.

— Bolond egy éjszaka volt! — jegyzé meg Martialis, az égre tekintve. — A csillagok fénye megtört, mint az ember szeme, ha búcsúzik valakitől. Felséges Clodianus, légy szíves ments ki pártfogómnál, Parthenius főkamarsánál, ha a reggeli látogatást el találnám mulasztani. Iszonyú kín nekem a koránkelés, még akkor is, ha idején fekszem le és most e dorbézolás után . . .

Clodianus nevetett.

— Majd megmondom neki! Egyébiránt délig aligha találkozom vele. Magam is olyan fáradt vagyok, mintha egész éjjel márványt törtem volna.

— Ó, az a szörnyű bágyadtság! Tíz évet adnék érte az életemből, ha mindennap jól kialhatnám magamat. Persze, mintha az olyan könnyű dolog volna! Mihelyt a kakas elkezd kukorékolni, ugorj ki az ágyból, kanyarítsd nyakadba a tógát, menj «jó reggelt kívánni» a nagy uraknak. Castorra mondom, ha nem volnék számár, rég elmenekültem volna szülővárosomba. (Folyt. köv.)

TAMÁS BÁCSI.*

Tamás bácsi künn lakik a faluvégen,
Messzebb annál nem is volt már réges-régen.
Világjárni nem való a rossz bal lába.
A jobbat meg rég elhagyta
Valahol a Branyiszko-hegy oldalába.

Napestig is elüldögél egymagában
Házikója muskátlis kis ablakában.
Onnan néz a mezőre, az országútra;
— Ujságját a postás-fiú
Szombat este mikor hozza: perczre tudja.

Hogy fölbontsa, hogy megnézze, alig várja:
Hol bömböl a «Hosszú Tamás» duruszája?
Melyik kopjét védi Devett, melyik várost?
Hol bujdosik Kitchener lord?
S Krüger apó nem beteg-e . . . s merre jár most? . . .

S ha érkezik hirtelen egy-egy diadalnak:
Neki vidül, érzi magát fiatalnak!
A harezteret, képzelmében megalkotja
S üt, vág, czéloz — komendéroz . . .
Majd szurony, majd zászlórúd a mankó-botja.

«Ezer kartács! — a halált de bőven osztják!
Hull az ánglus . . . Úgy mint akkor, hej, az osztrák!
A komandáns akárcsak hős Guyon volna . . .
S az a fiú — nézd csak Tamás —
Úgy rohan, mint te akkor . . . az első sorba» . . .

S velük harezol: «Hősök népe rajta! rajta!»
S velük mondja harez után a szoltárt ajka.
És kéri a Hadak urát buzgó szívvel:
«Vedd sánczidba, Uram, őket
S ha lankadnak, Te pörölj a pörölőkkel!» . . .

«Hisszük: Te a kevélyt, gögöst megalázod,
Nem hagyod a szabadságot, igazságot —
E hitünket Uramisten, oh ne vedd el,
Járj előttük, lengj felettük
Bátorító, erősítő szent lelkeddel!»

«Vigyázz őrző szemekkel e küzdő népre,
Segíts őket, mint minket . . . jaj! ne oly végre! . . .»
— S összeborzad . . . Éj borong már a határon —
Éjhomályból elé rémlik
Világos és az aradi tizenhárom . . .

Lampérth Géza.

* A Petőfi-Társaság Vigyázó-pályázatán megdicsért költemény.

A SZINÉSZ ALKOTÁSA.*

Tudjuk, mily fontos a drámairóra nézve a szituáció. A színész részére is fontos ez, csak hogy egészen más tekintetből. Őt az érdekli, hogy szerepének jelleme minő magatartást ölt a helyzetben. A szerep hatása ugyanis kettőben rejlik: 1-szor a szituáció érzelmi hatásában; 2-szor magában a jellem mibenlétében tekintet nélkül van-e szituációja vagy nincs.

A színésznek zöme ép úgy tesz mint a dráma-íróké. Könnyebb végét fogja a dolognak. Beéri a szituáció által elért hatással. Midőn az apa leányával, a kedves az imádot-tal ölelkezik; midőn Lehmann-leszúrják barátja, Rákóczi helyett; midőn Orgon az asztal alá búvik; midőn valami kortyondi ember egyhajtásra kiissza a palackot, mind ezek, és sok más még, hálás szituációk, melyek játszatják magukat. Kivált a nőket nagyon emeli a szituáció, mert a nő mindig érzékenyebb a férfinél. És igen kis vidéki színpadokon is meglepő néha, mily érzelemmel játszik a színész. De nehéz a színészet ott, a hol a szituáció nem segíti a színészt. Shylocknak, Jagonak stb. magát kell

belé tüzelni a helyzetbe. Ha ilyen szerepekben áll ki a közönség egy-egy kedvence, akkor tűnik csak ki szegénysége. Az ilyen színészek azután valódi csapásai társaiknak és a rendezőknek. Mindig az a fontos előttük, mit csinál játszótársuk, jó-e az a szék a mire ráülnek, milyen az a levél, a mit kezükbe vesznek. Szegénységükben persze mindenbe kapaszkodnak, csak saját fantáziájukba nem. Válogatnak a jó szerepekben.

A szerelmes színész, a hősnő viláért sem akar öreg szerepet játszani, s ha mégis kell ilyet adnia, fiatalra maszkirozza magát, hogy legalább így

* «Dramaturgia» című legújabb megjelent művéből.

legyen kedvezőbb helyzete. Nem érnek fel odáig, hogy az igazi érdekes nem mindig a szép, hanem a jellemző. Egy jellemző koldusarcz sokszor érdekesebb a kikent-kifent tuczat ficsúr bajszkájánál.

A színészet csúcspontja mindig a jellemszínészet. Hős, szerelmes, komikus úgy kelt igazi érdeket, ha a színész alanyiaságán (subiectivitás) kívül az élet megfigyelését és következetességét adja. Igaz, hogy az alanyiaság a színészet alapja. Némely ifjú szakmában nem is lehet nagyon jellemezni. Ha a naiva nem fiatal, ha természettől fogva nem kedves, nincs a világnak az a művész-

nője, ki ezt pótolhatná. De a naivatól is azt a tehetséget várjuk, hogy ösztönszerűleg is változatos legyen. Vannak szakmák, a melyekben a teljes subiectivitást kell kifejteni. A szerelmes színész, a bonvivant teljes tüzzel játszik, teljes eleganciával jelenik meg. Mind ez ő maga kell hogy legyen, ezt nem lehet ellesni. De ha e mellett finoman nuanciroz, változatos lehet. Azonban a színészek nem sokat gondolkoznak. Hogy a helyett, hogy Clairet (Vasgyáros) kézen fogják («Akarom, köve-telelem, parancsolom») mást találjanak ki, azzal

nem törődnek. A mennyire a színész alanyiasága megengedi, iparkodjék jellemzetes lenni. A magyar színészet legnagyobb jellemszínésze Egressy Gábor volt.

De ő már korán elvül tüzte ki magának (mint önélet rajzában ki is mondja), hogy iparkodott magát a legkülönbféle jellemekben gyakorolni. Adott ő hőst, eselszövőt, ifjat, öregot, szalonembert és koldust. Sőt volt egy páratlan komikai alakítása is, Krum Illés («Legjobb az egyenes út.») Ma ezt a sokoldalúságot nem tapasztaljuk. (Azonban Náday vigjátéki átalakító képessége páratlan valami.) Nem úgy értjük ezt, hogy a színész mindent össze-vissza játszsze, hanem a mi illik egyéniségéhez: de nem közvetlen ebből folyik,

EGRESSY GÁBOR.

NÁDAY FERENCZ.

hanem a mi önön átalakításával kell megteremtenie. Mint a drámai cselekvénynek, a színészi jellemnek is megvan belső kompozíciója és külső alakítása, a kivétel t. i.

A belső alatt értjük a jellem felfogását. Ez mindenekelőtt a jellem érzületére vonatkozik. Látjuk az életben, vannak mélyen érző, elvonuló, elmélkedő, fölületes, társaságban élő, nyugodt, heves emberek. Ide járul az életkor, a műveltség, a társadalmi helyzet.

A tragikai jellem nemcsak másokkal érintkezik, hanem önmagába mélyed. Sokszor, ha mással van is, elfelejti annak jelenlétét és mintegy magának beszél. Ilyen Lear. Nincs egy magánjelenete sem, és mégis mennyit beszél magában, mennyit monologizál. Jago a résen levő jellem. Ő mindig azt figyel, a kivel együtt van. Az ilyen ember mindig szemben van azzal, a kivel beszél, az elmélyedő elfordul attól.

A monolognak — amint ez tudvalevő dolog, mély lélektani vonatkozása van, mert a dialogban is meg-megjelen.

A vígjáték embere a külvilágé, melyben él s így a gyengeségeket nem kerülheti el. Ő a dialogban egyéne. Látjuk ezt a komikusokon, kik egy mono-

logot, mely a magába szállás alakja, szintén csak máshoz tudnak elmondani. És mivel ilyenkor senki sincs a színpadon, a közönséghez mondják el. Kivált ma van ez így, midőn a komikusok mind operette-buffók és egyúttal megszokták couplet-eket a közönséghez énekelni. De már ha a dráma is ily előadási módra téved és a közönséghez beszél, az elkoresosítása a műfajnak, melyet szolgál.

Tamási, a kitünő népszínműénekes a «Csikós» csárda-jelenetében egy dalt az asztalra könyökölve, poharába nézve énekelt el. Így fejezte ki mély bűbánátát, az elmélyedést. Nem törődött senkivel. Ő az énekes, így adott példát a hivatásos drámaistáknak.

Miután a színész feladata feltüntetni, mintha az érzelmi állapotból folya a szó és ez az állapot a testen jelenik meg, testének mibenvolta földolog. Testével idézi elő a játékot, mely voltaképpen a mimika. Az egész színészet alapja a mimika. Ebből folyik még a szavalat is. Mert más a hangsúly, ha ugyan azt a mondatot ülve, vagy állva, vagy fekvé, vagy térdelve, vagy az asztalra könyökölve mondjuk. A színész tehát jellemét mindenekelőtt mozogva képzelje el.

Képzeld el állásait, helyzetét. Ha ezt teszi, a sokkal természetesebben fog beszélni. De mi és a németek fordítva járunk el. Szavalunk mielőtt

ROSSI, MINT LEAR.

PÜNKÖSDI ALKONYAT.

Lassan száll alkonyatra a ragyogó nap. A széles pusztán csend van, mintha minden élő oda figyelne némán a fényes vitéz halálára. Olyan csendes, méla alkonyat ez, csak bámulok be a messzeségbe, a vörös sugaraktól véres mezőre, el egészen a szürkülő ég aláhulló lepeléig, a melyen haragos-piros fellegek úsznak, mint egy-egy óriási égő rózsza.

Sehol egy hang, egy pörczenés nem hallatszik, a meleg, fojtó levegő mozdulatlanul áll a biborral bevont mező fölött. Olyan, mintha nagy templomban volnék, melyből most szállt el az ének hangja; a magas, sötétes bolthajtáson még ott van az áldozat szürkés füstje, de a lángok kialudtak már magas oltárán, csak egy kicsike ég, az örök tűz... A fáradtan leszálló naphól csak egy kis csillag-lobbanásnyi látszik, aztán elenyészik az is. Erre sóhajtást hallok, a melytől meging a vékony fűszál, meglibben a magános pusztai fűzfa bolyhos levele s csendesen susogni kezd. Onnan nyugat felől jött ez a sóhajtás, a meghalt nap elszálló lelke volt.

Egyszerre úgy látszik, mintha megmozdulna a mező, erre is, arra is elszáll egy-egy libbenő árny, a fű is hullámszerűen kezd, a virágok kelyhe kitérül, egymásra hajlanak az illatos szirmok, a kerekasztal ernyős virága leszáll a zombék tetejéről s oda hajol a sárga pimpóra, egy lila szirmú virág erősen bökölget a fehéresillag előtt, a folyondár kiegyenesedik s átkarolja a magas búzavirágot.

ROSSI, MINT MACBETH.

mozognánk. A mozgás nálunk csak kiséréte a szónak, holott ez amabból folyik. Vegyünk például egy lírai költeményt, A «Fohász» szavalója képzelje el, hogy künn ül a csillagos ég alatt s ez adja neki az eszmét Isten magasztalására, A «vén ezigány» szavalója borozó asztal mellett ül és zenét hallgat. Petőfi «Dalaim»-ját kétféleképpen foghatjuk fel. Vagy egyedül van a költő és akkor monolog, tehát csak oly mozdulatokat tehet az előadó, mint a gondolkodó. Vagy másnak mondja el hogyan teremnek dalai és akkor magyarázó gesztusokkal fog élni.

A játék, mint az olasz mesterektől látjuk, sokszor a dráma helyett beszél, melyben szünet áll be. Midőn Zaccani a «Kisértetek»-ben szivarja hamuját ki akarja verni, de nem talál annak helyet, ez a játék többet mondott egy dallamos szavalatnál. Vagy mikor Rossi, Hamletben, mikor anyja felsikolt, kirántja kardját, eléje vágja, kardja tokját szintén s karjait széttárja, mintha mondaná: Látod, nem bántalak. A színészi teremtés voltaképpen az ily némajátékokban tetőződik. Gyakorlatul jó, ha a színész megpróbálja (szavak nélkül) hogyan bontana föl és olvasna el egy jó vagy rossz levelet, vagy hogyan nézne egy rémlátványt (kisértet, szerencsétlenség) vagy hogyan halna meg stb.

(Vége következik.)

ROSSI, MINT III. RICHÁRD

Innen is, onnan is zúgás hallatszik, mintha szelid zsolozsma volna, fejem fölött megsurran a levegő, egy-egy madár röppen sietve tova, messziről halk kiáltást hallok, aztán tompán bűgő mély hangot. A kigyult csillagok közül egy-egy lehull, mintha tüzes ragyogó kard vágott volna végig a sötétes égbolton; emitt, a lábam előtt apró fény csillog, mint fűszálon a harmatgyémánt a hajnal ragyogó lángjában. Talán álmodom? . . . Óh nem, ide suhint lágyan az arcomhoz egy éjjeli lepke, aztán lecsap gyöngéden a virágkehelyre; a fűzfa lombja között halkán, édesen csicseregnek, a rög között bogarak pörögnek, egyet-egyet prüppent a tücsök, reccsent a szöcske . . .

A mind sötétebbé váló égen egy fényes tűzszem ragyog a napszálltának helye fölött — az est-

SPÁNYI BÉLA: Est.

hajnali csillag. Hallgatva állok a természet örömejszakájának sötétes alkonyán, mely lassan-lassan tovább lebbenti harmatos szárnyát s csillagos leplet öltve magára, elszűn a föld fölött.

Megvillan az égbolt, isten derüje árad rajta szét, s ki csodás kezével ember lelke szárnyát haladó gondolatokat ír ragyogó betűkkel éjjente rá, gondolatokat, melyek a végtelenség mélyein örvénylenek, hová gyöngye ember-ész nem érhet, most mosolyt lehel oda. Nem volt még ilyen szép az égbolt, mint ezen a pünkösdi alkonyon, az éjszaka előre vetett sötét árnyát angyalszárnyak fődik talán? Egy-egy kicsike fehér felbő hajókázik tova, arra felé siet, hol az a kis csillag hunyorgál. Menj csak, szállj oda te felbő, takard el a leső csillagszemet, egy ragyogjon csak, az ég szálljon a földre le, minden isten, ki ott lakik, mulasson most itt lent.

Némán, csendesen állok, szemem gyönyörrel

tapad a homályos távolba. Kik azok, kik ott szállnak peremén a messze pusztának? Illatos pára, ezer virágkehelynek harmattal kiszálló lelke tán? Virágok elszálló lelke az, kik meghaltak a pünkösdi szerelmes alkonyán. Puszták már az orgonabokrok, lehulltak az akácvirágok, nincsen ibolya, sűrű bokor alatt holtan fekszik a gyöngyvirág.

Kedves virágaim, édes orgonavirág és ti fürtös akácok, messze száll a lelkem, messze, messze idők homályán át bérczek, völgyek felett el, oda, hol ti viritottatok nékem a kis kertben s az eper-fás udvaron.

Régen volt, hogy lehullt az a virág, régen, hogy elszállt az illat, — be régen is láttam a kis kertet és házunk udvarát.

Leszállt ott is az alkonyat, csendes minden a

kis ház körül, emberszó nem hallatszik, csak a természet ünnepe. Összesurrannak a lombok, meg-megrezzen egy-egy sötét ág s a homokos udvart, mint a hópilék elsöprik a meghalt fehér akácok; a kis kertben kéjesen pihegnek a rózsák, de szomorúan állnak a virágvesztette orgonák.

Ti vagytok az én kedves virágaim, titeket szeretlek legjobban; szeretlek, mert lombotok közt susog bölesődalom: szeretlek, mert ti mondtátok az első mesét, mikor lelkem, mint az illat, játszva röppült még gyermekszárnyakon; szeretlek, mert korán hervadtok el, a langyos tavaszi sugárral együtt haltok meg, mint az a sok mese, ragyogó álom, mihelyt férfi lesz a gyermek. Lelkem rokoni vagytok ti, sorsomban testvérek: korán lehullt a sok virág, még a tavaszi alkonyon, a nyárba egyet se hozhattam. Értem én, miről susogtok a kószáló szellővel és ha siró panaszzsal zúgtok, daczolva a viharral háborgó éjszakán, mellétek

állok s kitörő erejét, mert már nincs mit elvinnie, megvető haraggal kaczagom . . . kaczagom! . . .

Szálljatok, meghalt virágok árnyai, szálljatok a nagy pusztán el, majd ezek is, a kik szerelmi mámorban fulnak most, meghalnak egy őszi alkonyon, mert eljön a hervadás alkonya mindenre, a mi van, öröme, bűra, szerelemre egyaránt.

. . . Ó, ne, ne szállj le éjnek sötét szárnya, maradj csak te még, derűs pünkösdi alkonyat, olyan kedves úgy az ünneplő pusztá, az álom s ébrenlét közt állva; a lebbenő homályban még látom a mezőt tarka virágaival, látom az egymásra boruló lombokat, amarra, a hol már árnyak állnak, sejttem, hogy apró jánosbogárka lámpásokkal pajzán tündérseregek járnak.

És én elnézném még sokáig a tavasz és nyár

tengeri angolna és százhatvan-százhetven láb hosszú lehetett; játszott zsákmányával, a melyet aztán lerántott magával a mélybe.

Ezek voltak az utolsó adatok, a melyekről Filhiol orvos tudott. Hogy mennyi volt igaz az itt felsorolt állításokból, azt sem ő, sem senki már el nem dönthette; és ámbár Cabidoulin János Máriának semmi esetre sem volt igaza, mikor azt hitte, hogy oly nagy szörnyetegek is laknak a tengerben, a melyek egész hajókat leránthatnak a mélységbe: viszont az is kétségtelen, hogy annyi ember tanúsága ellenére nem szabad tagadnunk a nagyobb fajta polipok, fejlábúak, különösebb szörnyetegek előfordulását.

A szélesönd a beszélgetés után még pár napig tartott, s az idő csak május 5-ikén fordult jobbra.

UJVÁRY IGNÁCZ: Tájvázlat a Duna mellől.

ünnepeinek örvendő mezőt, de siető szárnyával leszáll az éjszaka, szemem elől fátyol takarja el a nagy nász titkait. A fűzfák lombját látom csak, a mint egymásra borulnak ágaik és azt a ragyogó csillagot a sötéten kéklő égbolton. Mondani akar nekem valamit, de a lelkem túlradt, szótlan állok, s hallgatom: két kis tücsök hogy felelget egymásnak.

Nógrádi László.

A CZETVADÁSZOK.

Irta Verne Gyula. Fordította Zigány Árpád. 7

Végre 1875-ben, húsz mérföldnyire a San-Bocco-foktól, Brazília észak-keleti csúcsa közelében, Drivor György, a *Pauline* kapitánya, egy roppant kigyót látott, mely körülfont egy bálnát úgy szoritotta, fojtogatta, mint az óriáskigyó a prédáját. Ez a kigyó olyan színű volt, mint a

Friss szellő támadt s a *Saint-Enoch* vigan haladt észak-kelet felé.

Ugyanez napon viszontlátták azt a hajót, a melylyel egyszer már találkoztak, s a mely velük egy irányban vitorlázott.

— Bizonyára ez is czetvadász-hajó, — mondta Bourcart kapitány, mikor a messzelátóval jól megnézte: — s alighanem szintén a Margit-öbölbe igyekeznek, mint mi.

— Az meglehet, — felelte Heurtaux kapitány: — csak azt szeretném tudni, miféle nemzetiségű.

— Kérdezzük meg! — mondta Coquebert hadnagy. — Ha fölhuzzuk a lobogónkat, ő is bizonyára felel és fölhúzza a magáét.

Pár pillanat múlva a francia zászló már ott lengett a *Saint-Enoch* hátulsó árbocán . . . de az ismeretlen hajó nem felelt az udvarias fölszólításra.

— Akkor bizonyos, hogy angol! — kiáltott föl

Allotte hadnagy: — mert ilyen udvariatlanok és pöffeszkedők csak az angolok lehetnek!
És a *Saint-Enoch* földéltén senki sem kételkedett, hogy ez a hajó csakugyan angol hajó!

V.

A Szent-Margit-öböl.

Ámbár a kedvező szél állandó maradt, a *Saint-Enoch* mégis csak a vadászati idő vége felé ért a

Margit-öbölbe, mert már megkésve indult el úgy Havreből, mint Uj-Zealand alól. A bálnák rendszeren csak akkor jönnek ebbe az öbölbe, mikor a nőtények megfiadzanak, s aztán tovább költöznek a Csöndes-tenger éjszakai vidékeire.

Mind a mellett, mivel a *Saint-Enoch* fele rakományára már meg volt, könnyen pótolhatta a hiányt, ha még néhány jó fogást csinál.

Május 13-ikán pillantották meg az amerikai partot, még pedig a Szent-Lukács-fokot, az ó-kaliforniai félsziget legdélibb csücskét. E

part mentén haladva a *Saint-Enoch* több oly szigetet mellett ment el, a melyen csak vadkecskék, tengeri farkasok és vízi szárnyasok vannak. Heurtaux kapitány, a ki

szenvédeyes vadász volt, több ízben kivezett a partra és mindig bő vadász-zsákmánnyal tért vissza a hajóra.
Május 7-ikén végre odaértek a Margit-öböl torkolata elé, de mivel az öbölben sok a homokzátó, a *Saint-Enoch* csak igen lassan és óvatosan ment előre, keresve a horgonyvetésre alkalmas helyet. Az öböl tele van hallal; partjait ellepik a fókák, tekenős békák és szárnyasok s mialatt a hajó lassan haladt a homokzátók közt, Heurtaux kapitány, a két hadnagygyal együtt, gyakran csónakba ült és ki-kirándult vadászni a partokra.

Végre, három napi keresgélés után, a *Saint-Enoch* horgonyt vetett a part közelében, igen alkalmas helyen, a hol tiszta vizü patak is volt a szomszédságban.

Negyvennyolcz órával később egy három árbócos hajó tünt föl a szemhatáron, a melyre a *Saint-Enoch* legénysége rögtön ráismert. Ugyanaz az angol hajó volt, a mely a sík tengeren nem fogadta köszöntésüket: most, a mint közeledett feléjük, elolvashatták a nevét is: *Repton* volt a neve, Belfastból jött, s a mint később megtudták, a kapitányát Kingnek, a hadnagyját Stroknak hívták.

Egyelőre, a míg a bálnák mutatkoznak, Cabidoulin mester, a hajóács és a hajókovács meg a legénység kétharmada kiment a partra fát vágni, részint a konyha számára, részint azért is, hogy legyen mivel tüzelni, ha majd a zsírt kiolvasztják.

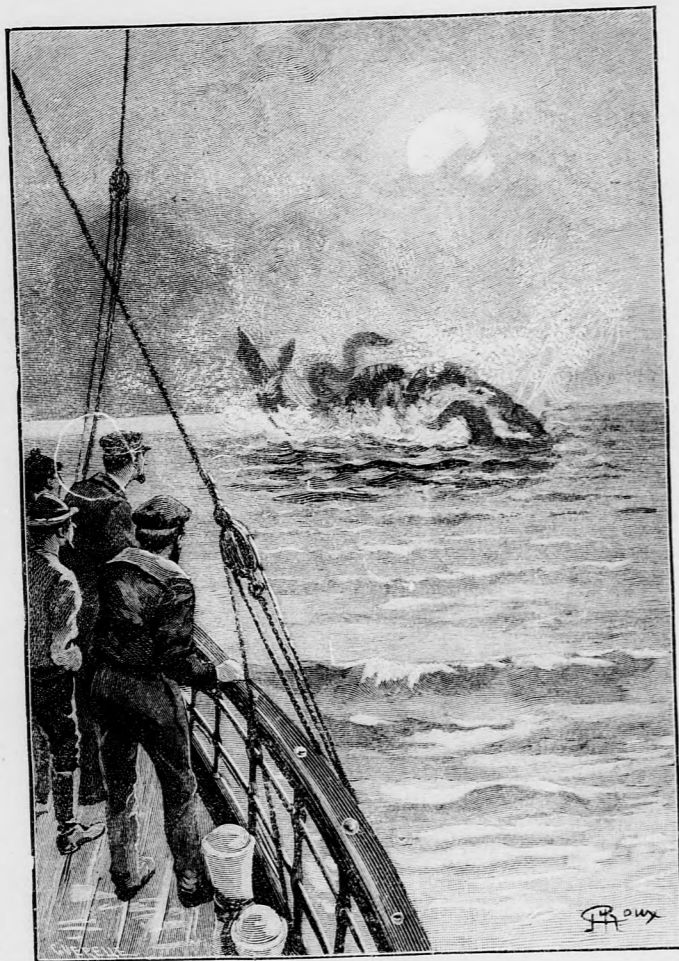
Május 25-ikén napszállat felé az őrt álló Kardek szigonyos több főlzálló vizsgárt vett észre... valószínűleg bálnák voltak, a melyek alkalmas helyet kerestek a nőtényeknek, a hol megfiadzhasanak.

Későestelében, Bourcart kapitány azt határozta, hogy holnap korán leereszteti a

csónakokat, s ha a bálnák ismét mutatkoznak, azonnal megkezdji a vadászatot. Egyuttal nagyon szigorúan lelkére kötötte embereinek, hogy óvatosak legyenek és ne tegyék kockára életüket ok nélkül.

— Nini! Mért kell egyszerre oly óvatosoknak lenniök? — kérdezte Filhiol orvos, mikor egyedül maradtak.

— Azért, kedves doktor, mert itt nőtény bálnákkal lesz dolgunk; ezek ugyan több zsírt adnak, mint a hímek, de félelmetesebbek is. Aztán meg, ha észreveszik, hogy üldözik őket, villám-

A ROPPANT KIGYÓ KÖRÜLFONTA A BÁLNÁT.

gyorsan menekülnek, s az egész évszakban nem térnek többé vissza ide; sőt még a többieket is magukkal ragadják: s akkor ugyancsak üthetjük a nyomukat a Csöndes-tenger végtelen sivatagján!

— Hátha a kölykük is velük van?

— Ó, akkor könnyen boldogulunk velük. Az anya-bálna nem gyanakvó, gondtalanul játszadozik kölykével, egész közel lehet férní hozzá, úgy, hogy úszójába lehet hajtani a szigonyt. Az se baj, ha elhibázzuk, mert ha menekül, üldözőbe vesszük a csónakkal, még ha több óráig kell is utána eveznünk. A kicsike ugyanis hamar elfárad és hátra marad; az anyja pedig nem hagyja el, és szintén hátra marad, úgy, hogy könnyű utolérni és megszigonyozni.

— Akkor nem értem, mért félelmetesebbek a nőtény bálnák, mint a hímek, — mondta az orvos.

— Azért, mert az anya-bálna nagyon dühös állat. Jaj a szigonyosnak, ha a kis bálnát megsebzí! Az anya dühösen rárohan a csónakra és darabokra zúzza farkával, s nem egy ember fizetett már életével a szigonyos könnyelműségéért vagy ügyetlenségéért!

Másnap reggel hét órakor Bourcart kapitány, Allotte és Coquebert hadnagyok,

meg Heurtaux, a második kapitány, beszálltak a négy csónakba a megfelelő legénységgel; Filhiol orvos, a ki szintén kedvet kapott a vadászatra, Bourcart kapitány csónakjában ült.

Fél mérföldnyire a hajótól egy anya-bálna játszadozott kis kölykével, s a három csónak, hogy még evezőnek se kelljen paskolni a vizet, fölhuza vitorláit s úgy közeledett a préda felé.

A szerenese Allotte hadnagnak kedvezett: ő ért leghamarabb közel az állathoz. De a bálna is észrevette a csónakot, és épen víz alá akart bukni, midőn Ducrest megesóvta szigonyát és teljes

erejéből ráhajította. A szigony csaknem tövig bele ment a bálna hájába, de szerencsétlenségre, mint ez gyakran megesik, eltörött, s a bálna meg kis kölyke menekültek.

E pillanatban ért oda a másik három csónak is, és most mind a négy vad hajszát kezdett a menekülő bálnák után. Az anya-bálna 8—10 méter magasra lövette orrából a vizet, mely fehér gőzzé válva hullott vissza, annak jeléül, hogy nines halálra sebezve. A matrózok roppant erőfeszítéssel eveztek, de a bálna mindig százötvenkétszáz méternyire járt előttük, úgy, hogy meg sem lehetett kísérteni a szigonyozást. A kis kölyket ugyan el lehetett volna ejteni, de Bourcart kapitány óvatosságából megtiltotta ezt.

Két órai szilaj hajtó-vadászat után, mikor a matrózok már csüggedni kezdtek, a kis bálna egyszerre hátra maradt anyjától: már kimerült és nem birt oly gyorsan menekülni. A matrózok új erőre kaptak, az evezők mélyen merültek a vízbe s a csónokok szinte röptek a tengeren... Lassankint fogyott a távolság köztük és a bálna közt: az anya nem akarta eserben hagyni kölykét!

Tizenegy óra tájban Heurtaux

kapitány csónakjából ráröpült a második szigony a bálnára, s most már biztos volt a préda!... A többi csónak lassan, óvatosan közeledett, félve a bálna farkának irtózatossapásaitól... De néhány ügyesen hajtott szigony, vakmerő szekerese-csapás véget vetett neki: — fél óra mulva a zsákmány holtan himbálózott a tengeren, a kicsike pedig eltűnt a vízben.

Mivel a tengeráramlat kedvező volt, könnyen oda vontatták a bálnát a hajóhoz, és még ugyanazon délután hozzá is kötözték, hogy holnap megkezdhesék földarabolását. (Folyt. köv.)

HEURTAUX KAPITÁNY A KÉT HADNAGYGYAL KI-KIRÁNDULT VADÁSZNI.

KÉPEINKHEZ.

Az ideai nemzetközi tárlatból bemutatunk mai számunkban olvasóinknak négy képet, melyek mind a magyar művészet dicsőségét hirdetik.

Mind a négy művész a természethez fordult s annak képeit vetette vásznára. Felfogásukban eredetiek, képeik kidolgozása pedig csak növeli jó hírnevüket. A régi gárdából való *Telepy* Károly, a magyar festővilág e derék s munkás tagja; az ideai tárlaton «A Balaton a fonyódi partnál» című képével szerepel, melyen szép partrészletet mutat be, faluvégi házzal; a part mellett kikötött ladikokat látni, melyek nyugtalanul himbálóznak a tavon. Az egész képet poétikus hangulata emeli ki a tárlat többi művei közül.

Ujváry Ignác, a kiváló tájképfestő téli képe tájrészletet a Duna mellől mutat be. Az egész vidéket hó borítja s a zuzmarás fák még jobban felidéznek emlékezetünkbe a kihalt természetet. *Edivi* Illés Aladár «November» című képén a haldokló természetet festette meg, a késői őszt a maga hervadó fáival, bokraival. Végül *Spányi* Bélát említjük fel, ki kedves kis képben örökített meg egy esti hangulatot.

KÉT DIÁK LEVELEZÉSE.

Május 15.

Kedves barátom,

ezt a pénzt, a mit a mai postával kapsz, nem én küldöm, hanem a papa. Nem tettem egyebet, mint átadtam neki a leveledet. Különb is nagyon érdeklik őt a leveleid. Rendesen meg szokta kérdezni, hogy kaptam-e tőled levelet. Azt veszem észre, hogy nagy fontosságot tulajdonít a mi korrespondenciánknak.

Itt Pesten, ha jól tudom, van egy szanatórium a tüdőbetegek számára. Mit gondolsz, nem volna jó, ha a te beteg barátodat oda bejuttatná a papa? Neki nagy befolyása van, úgy tudom. Befolyás mindenhez kell. Erről nem elmélkedem, mert te minden befolyásnak esküdt ellensége vagy. Nem is merlek a többi ismerőseimmel — nem barátaim! — összehasonlítani. Ők bizonyára azt mondanák rólad, hogy naiv «mucsai» vagy.

Gondolok arra a szegény betegre s kimondhatatlanul sajnálom őt. A ki már a nyolezadik osztályig feljut s akkor hal meg, az igazán nagyon szánandó. Azt hiszem, örökölte azt a gyilkos betegséget, mely ellen az orvosok nem tehetnek semmit.

Milyen derék ember lehet az a ti Bagosotok! Minden leveledben várom, hogy hol irsz róla. Csupa kedves, megható epizódok. A mi iskolánkban nincs szenzáció. Legfeljebb a hetedikesek és hatodikosok örvendenek, hogy azalatt, míg mi izzadni fogunk, ők javában sétálhatnak. Tömerdek az érettségiző az idén. Egész rakás magántanuló jött, van köztük huszonnégy éves ember is, a ki az utolsó kétségbeesett támadást intézi a maturai vizsgálat ellen. Bizonyos aggodalom száll meg, ha reájuk nézek: talán csak nem veti saját sorsom előre az árnyékát... Nem... nem! Iszonyú gondolat volna reám nézve. Eddig közönyös voltam a vizsgálatokkal szemben s most azt hiszem néha, hogy egész betegek vagyok. Hiába, érzem a tudásoeskámban levő kolosszális folytonossági hiányokat; ez a régi bűn, melynek a büntetése csak most maradjon el tőlem!

Úgy hírlik, hogy az idén még szigorúbb rendszabályokat hoztak be az írásbeliek ellenőrzésére. Minap egy társaságban elég okos emberek vitakozását hallgattam. Az érettségi vizsgálatok eltörléséről beszéltek. Én természetesen, mint erősen érdekelt fél, bölesen hallgattam.

Mit érne az nekem, ha eltörülnek, de nem azonnal.

Kedden már hét órákor benn kell lennünk — mert kezdődnek az írásbeliek. Azt sem tudjuk, hogy első nap miből írunk. Rendesen a magyarral szokott kezdődni, de az idén — úgy beszélnek a jobban beavatottak — nem mondják meg előre a tanár urak.

Szeretnék másfél héttel, vagy inkább egy hónappal öregebb lenni!

Ha a fizikára és matematikára gondolok, szinte beleszédülök. A sok tanulás állítólag elbutítja az embert, kezdem e tapasztalati igazságnak helyességét magamon belátni.

Te, Imre, van egy indítványom: srófold le a fejedet s küldd el utánvétellel a jövő hétre! Lásd, én is tudok viecezteni, de ez csak «galgen-humor» (magyarul így mondják: *akasztófa-humor*).

A jegyzeteidnek óriási hasznát vettem. Hej, ha ezeket a jegyzeteket annak idején én csináltam volna, most leveleim nem lennének tele unalmas lamentációkkal! Veszett fejszének a nyele!

Csak azért sem panaszkodom. Az osztályvizsgálat most folyik javában. A feleletek botrányosak. Minél gyalóbb feleleteket hallok, annál jobban megizmosodik a hitem, hogy történhetnek csodák a huszadik században. Ma egyik tiszteltreméltó kollégám azt mondta Balassi Bálint-

AZ ISKOLA VILÁGÁBÓL.

ról, hogy elárulta a hazáját s e miatt török rab-ságban halt meg s a börtönben írta megható költeményeit, melyek... stb. Képzelheted, hogy ez az ipse soha egy sort sem olvasott a «Julia dalok»-ból, melyeknek csodaszépségeire te figyelmeztetted először! Egy másik Bacsányi Jánossal fordította le Werther-keserveit és Báróczyt megtette nyelvtan-íróvá. Szóval a kollégák tudása miatt nem kell épen kétségbeesnem. Lehet, hogy én is mondtam valami badarságot, mert a komoly tanár egy kissé mosolygott, de végül így szólott: — Elég lesz, látszik, hogy foglalkozott a tárggyal!

Két nagyreményű kolléga már névjegyet is ké-

Regőczy Exner Győző, a székesfehérvári áll. fő-reáliskola tanára, lapunk sakkrovatának szerkesztője, az ideai akadémiai pályázaton *Réka gyász* című elbeszélő költeményével megnyerte a Nádasdy-díjat. Őszintén örvendünk a sikernek, mert ismerjük *Exner* Győző komoly ambícióját és szelíd költői lelkét. Majd alkalomadtán közlünk a pályadíjnyertes költői műből, melyet a bírálók sok dicsérettel ajánlottak jutalmazásra, mutatványt.

A zombori áll. főgimnázium tanári kara 1902. évi május hó 11-dikén délután fél öt órákor a város háza nagytermében az intézeti ifjúsági egyesületek javára hangversenyt rendezett, mely fényesen sikerült.

Mikes-ünnepélyt tartott a sepsi-szent-györgyi ev. ref. Székely Mikó-kollégium tanári kara és ifjúsága május 4-dikén d. u. az iskola dísztermében. Az ünne-

EDVI ILLÉS ALADÁR: Novemberben.

szítettett. A névjegyek büszkén hirdetik: *x. y. joghallgató.*

Te pedig a helyett, hogy névjegy készítésén törnéd a fejedet: ott ülsz beteg barátod ágya mellett s vigasztalod őt, hogy minden jó lesz, csak ne essék kétségbe.

Imre, te olyan jó fiú vagy — s én téged nagyon, de nagyon szeretlek.

Ölel tanítványod,

Aladár.

A míveletlen föld csak gazt terem:
A lélek is csak úgy emelkedik
A virtusokhoz égi szárnyakon,
Ha Delphi isten önt sugárt belé,
Mely úgy kifejti lelkünk díszzeit,
Mint éltető nap a virágkebelt.

Berzsenyi.

pélyt az ifj. zenekar «Honvéd-induló»-ja nyitotta meg. Mikes életét és irodalmi működését Császár János tanár úr ismertette. Alkalmi költeményeket szavaltak Veress Jenő VIII. o. t. és Barabás Miklós VII. o. t. A műsor többi pontjait az énekkar töltötte ki. A szépen sikerült ünnepélynek utolsó pontja a Petőfi «Csatadal»-a volt, melyet az énekkar adott elő zenekísérettel. A belépődíjból befolyt összeget a Mikeszobor javára fordítják.

Önképzőkori tudósítás. A pozsonyi ág. hitv. ev. lyceum önképzőkörében Geiringer Aurél VIII. o. t. «Herr von Cicero és egyéb elbeszélések» cz. munkáját olvasta fel. — A satoraljai helyi főgimn. «Kazinczy» önképzőköré f. hó 3-dikán elfogadta Huszár László művét. Birálták Osztrovits A. VII. o. t., Róth M. VIII. o. t., Jablonszky VIII. o. t., Szilágyi János VIII. o. t. — A szolnoki m. kir. áll. főgimnázium kebelében fennálló Versegly-kör pályatetelei a következők: 1. A Rákóczy-kor jellemzése. 2. Vörösmarty Csongor és Tündéjének esztétikai méltatása. 3. Fordítás latinból. A pályázati határidő június 1. A jutalmak könyvek.

SHAKSPERE ÖSSZES SZÍNŰVEI

(együttal a «Magyar Remekírók» kiegészítő része is.)

Az idegen nemzetek klasszikusai közül igazán a nemzet vérebe csak egy tudott átmenni: *Shakspeare*. Talán azért is, mert a magyar költőink legjobbjai állottak szolgálatába annak az igazán nemzeti föladatnak, hogy méltó fordításban birjuk e minden idők legnagyobb szellemének halhatatlan munkáit. Így vált Shakspeare jóformán magyar remekíróvá, mert műveinek magyar átültetése eredeti remekírószámba megy.

A Franklin-Társulat tehát hasznos szolgálatot vélt tenni a magyar közönségnek, a midőn újból kiadja azt a magyar Shaksperet, a melylyel annak idején a *Kisfaludy-Társaság* ajándékozta meg a nemzetet s a melyet a nemzet több mint egy évtizede érzékenyen nélkülözött.

Nem mondunk újat azzal, hogy a Kisfaludy-Társaság Shakspeare-fordítása oly költői, hogy úgy olvassuk, mintha *eredeti* volna; a fordítások nehézsége sehol sem érezhető; mindenütt könnyen gördülő, folyékonyan olvasható és mégis hű szöveg. Avagy a művelt világ melyik nyelvén akadnánk olyan fordításra, mint az Arany János «*Szent Iván-éji álom*»-é, vagy a Vörösmarty «*Julius Caesar*» átültetése?

Azért a Kisfaludy-Társaság Shakspeare-fordítása bátran mondható magyar remekműnek. Ennek igazolásául elég a fordítók neveit ide igatnunk: Arany János, Arany László, Acs Zsigmond, Fejes István, Greguss Agost, Győry Vilmos, Lévy József, Lőrinczy Lehr Zsigmond, Petőfi Sándor, Rákosi Jenő, Szász Károly, Szigligeti Ede, Vörösmarty Mihály. Ime *legjobbaink* sorakoztak, hogy a világirodalom *legjobbjának* örökéletű alkotásaiból magyar remekmunkát teremtsenek.

A Franklin-Társulat eme Shakspeare kiadása teljes. Shakspeare színműveit teljesen kell adni. A ki birni akarja, teljesen akarja birni.

A *Kisfaludy-Társaság* fordításában megjelent s a Franklin-Társulat által újból kiadott teljes magyar Shakspeare tartalma a következő:

I-II. kötet. Tragédiák.

Tartalom:

Shakspeare élete. — A tragédiákról.

1. **Romeo és Julia.** Ford. Szász Károly.
2. **Othello.** Ford. Szász Károly.
3. **Cymbeline.** Ford. Rákosi Jenő.
4. **Macbeth.** Fordította Szász Károly.
5. **Lear király.** Ford. Vörösmarty Mihály.
6. **Hamlet.** Fordította Arany János.
7. **Troilus és Cressida.** Ford. Fejes István.
8. **Atheni Timon.** Ford. Greguss Agost.
9. **Coriolanus.** Ford. Petőfi Sándor.
10. **Julius Caesar.** Ford. Vörösmarty Mihály.
11. **Antonius és Cleopatra.** Ford. Szász Károly.
12. **Titus Andronicus.** Ford. Lévy József.

III-IV. k. Történelmi színművek.

Tartalom:

A történelmi színművekről.

13. **János király.** Ford. Arany János.
14. **H. Richard király.** Ford. Szász Károly.
- 15-16. **IV. Henrik király.** I, II. Ford. Lévy József.
17. **V. Henrik király.** Ford. Lévy József.
- 18-20. **VI. Henrik király.** I-III. Ford. Lőrinczy Lehr Zs.
21. **III. Richard király.** Ford. Szigligeti Ede.
22. **VIII. Henrik király.** Ford. Szász Károly.

De a mellett, hogy teljes a Kisfaludy-Társaság által kiadott eme magyar Shakspeare-kiadás, egyúttal

bámulatosan olcsó is,

mert a 6 vaskos, egyenként körülbelül 550—600 lapra terjedő kötetből álló munka bolti ára díszesen bekötve 30 korona.

A «Magyar Remekírók» megrendelői 20 koronáért szerezhetik meg. E nagy vállalatnak olyan értékes kiegészítője ez a teljes magyar Shakspeare, a mely a gyűjtemény becsét nagy arányokban emeli.

A megrendelés az alatti megrendelő-jegyen a «Magyar Remekírók»-éval egyszerre is történhet.

Megrendelő-jegy Shakspeare összes színműveire.

Atalított.....	könyvkereskedésében
.....	ezennel megrendel
.....	példány Shakspeare összes színműveit a (Kisfaludy-Társaság kiadása) 6 kötetben, bolti árú 30 koronáért.
Hely:	Megrendelő neve:

V. kötet. Vígjátékok.

Tartalom:

A vígjátékokról és regényes színművekről.

23. **Felsült szerelmesek.** Ford. Rákosi Jenő.
24. **Tévedések játéka.** Ford. Arany László.
25. **Két Veronai ifju.** Ford. Arany János.
26. **A Windsori víg nők.** Ford. Rákosi Jenő.
27. **A makranczos hölgy.** Ford. Lévy József.
28. **Sok hűhó semmiért.** Ford. Arany László.
29. **A hogy tetszik.** Ford. Rákosi Jenő.
30. **Vízkereszt.** Ford. Lévy József.

VI. kötet. Regényes színművek.

Tartalom:

31. **Szent Iván-éji álom.** Ford. Arany János.
32. **A velencei kalmár.** Ford. Acs Zsigmond.
33. **Minden jó, ha jó a vége.** Ford. Győry Vilmos.
34. **Téli regé.** Ford. Szász Károly.
35. **Perikles.** Ford. Lőrinczy Lehr Zsigmond.
36. **Szeget szeggel.** Ford. Greguss Agost.
37. **A vihar.** Ford. Szász Károly.

De a mellett, hogy teljes a Kisfaludy-Társaság által kiadott eme magyar Shakspeare-kiadás, egyúttal

bámulatosan olcsó is,

mert a 6 vaskos, egyenként körülbelül 550—600 lapra terjedő kötetből álló munka bolti ára díszesen bekötve 30 korona.

A «Magyar Remekírók» megrendelői 20 koronáért szerezhetik meg. E nagy vállalatnak olyan értékes kiegészítője ez a teljes magyar Shakspeare, a mely a gyűjtemény becsét nagy arányokban emeli.

A megrendelés az alatti megrendelő-jegyen a «Magyar Remekírók»-éval egyszerre is történhet.

Megrendelő-jegy a Magyar Remekírók-ra és Magyar Shakspeare-re együttesen.

Atalított.....	könyvkereskedésében
.....	ezennel megrendel
.....	példány Magyar Remekírókat 55 kötetbe kötve 220 kor. bolti árért és
.....	példány Magyar Shaksperet 6 kötetbe kötve 30 korona bolti ár helyett 20 korona kedvezményes árért.
Hely:	Megrendelő neve:

TANULÓK LAPJA

A nmélt. vallás- és közoktatási miniszterium által 1896. május 26-án kelt 26808. sz. alatt, Budapest székesfőváros tanácsa által 1895. augusztus hó 20-án 7376. szám alatt ajánlott középiskolai ifjusági hetilap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:	FELELŐS SZERKESZTŐ	SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
Negyed évre --- 2 kor. 40 fill.	GAAL MÓZES.	Budapest,
Fél évre --- 4 kor. 80 fill.	Kiadja a Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet és könyvnyomda.	IV. ker., Egyetem-utca 4. szám.
Egész évre --- 9 kor. 60 fill.		Kéziratokat nem adunk vissza.
Megjelenik minden vasárnap.		

A CLAUDIUSOK.

Eckstein Ernő regénye. Átdolgozta Gaal Mózes.

— Aludjál ma napnyugtáig! Partheniusnak eszébe sem jut, hogy távolmaradásodat észre vegye. A császár annyi dolgot ad neki, hogy néha azt sem tudja: hol van a feje. Örvend, ha jó barátai nem járnak a nyakára.

— Apám is ezt mondotta, — szólalt meg Quintus. — Úgy látszik, valami nagy mozgalom van készülöben. Nem hallottál semmit erre vonatkozólag?

— Ugyan! Minden kofa beszél róla! Államellenes forrongások! Megtámadják a vallást, összeesküsznek a császár ellen.

— Igen, igen, — de biztos adatok?

— Tudhatod, Quintus, hogy államügyekben «hallgass» a jelszó, csatatéren a «vágj közbe».

— Nagyszerű gondolat. Ha az ember jól kiejt-kalmazza, versbe szedi, kitünő epigramma lesz belöle. Most pedig nagyjó-uraim, isten veletek. Utaink elválnak. Nekem a Quirinus-templom dombjára kell felkapaszkodnom, a ti utatok pedig levisz a völgybe. Az életben megfordítva áll a dolog. Apollo ne hagyjon el titeket!

Martialis egy mellékútra tért. Quintus és Clodius tovább haladtak a «Hosszú úton».

— Úgy van, barátom, — folytatta az álnok Clodius, — hallgatnom kötelesség s gyakran van szükségem rá, hogy ezt önmagamnak az eszébe juttassam. A nyelvem eleszűszott már néhányszor. Nem tehetek róla, hogy nyílt szívű embernek születtem, beszélek, beszélek — s nem gondolom meg, hogy mit beszélek. Baj, Herculesre mondom, nagy baj!

A Subura vidékére érkeztek. Az öt-hat emeletes házak sora kezdődött. A csapszékekben min-

denütt sötét volt még. Lassankint azonban kezdődött az élet az utczákon. A pékek hangosan kiáltozva kínálgatták friss sütésű kenyerüket. Minden ajtón bekopogtattak. A pädagogusok vitték tanítványaikat az iskolába. A mellékutczák egyikéből-másikából kihallatszik a ludimagisterek rikácsoló hangja s a sillabizáló gyermekek egyhangú éneklő-darálása. Az Isis templomába siető babonások csoportosan haladtak végig az utczák kövezetén. Messze elhallatszott lépteik kopogása.

— Óriási léptekkel közeledik a nappal, — jegyzé meg Quintus s a cyprusi-utca sarkán megállott s kezét szoritott Clodianusszal s így szólott: «Utaink elválnak. Siessünk, hogy még napfölkelte előtt hazaérkezhessünk.»

— Délután találkozunk a fürdőben?

— Talán, ha idején felébredek.

— Kívánom, hogy Lykoris bora ne okozzon neked fejfájást.

— Ugyanezt kívánom viszont. Isten veled!

A cyprusi-utca hovatovább elhagyatottabb és előkelőbb lesz. Jobbról Titus meleg fürdői éles körvonalakkal válnak ki a gyöngö, rózsaszínű háttérből. Quintus sokszor látta ezt a hatalmas épületet s mindannyiszor megcsodálta. A rózsaszín keretben még gyönyörűbbnek tetszett neki. Az épület felett egy csapat galamb röpködött, egyszerre csak eltűnt.

— Balról repültek, — mondá egyik kísérőjének, — ha hinnék a madárjósok babonájában, attól kellene tartanom, hogy valami szerencsétlenség fog érni.

Alighogy e szavakat kiejtette, valaki villámgyorsan reá rohant, s feléje szúrt törével. Az utonálló véletlenül megcsúszott, mert meredékes volt az út, s a reggeli harmat még sikosabbá tette a kövezetet. A tör ezélt tévesztett, az ifjú nyaká-